

Formalne metode u softverskom inženjerstvu

Laboratorijska vježba br. 3

U ovoj laboratorijskoj vježbi upoznaćemo se sa:

- `sympy` bibliotekom za simboličko izračunavanje.
- LaTeX/MathJax notacijom za matematičke izraze.
- Analizom apsolutnih i relativnih grešaka predikcije.
- Amortizovanom analizom algoritama.

Priprema

Podesiti Python okruženje i instalirati `sympy` biblioteku.

Sympy

Sympy je Python biblioteka za simboličko izračunavanje.

```
In [1]: import sympy
from sympy import log

# Definišemo simbole
x, y = sympy.symbols('x y')

# Definišemo izraz
expression = x**2 + 2*x + (log(x))**2 + 1

# Ispisujemo izraz
print(expression)
```

$x^2 + 2x + \log(x)^2 + 1$

```
In [2]: # Prikazujemo izraz u LaTeX (MathJax) notaciji
from IPython.display import Math, display
print(sympy.latex(expression))
display(Math(sympy.latex(expression)))
```

$x^{\{2\}} + 2 x + \log\{\left(x \right)\}^{\{2\}} + 1$
 $x^2 + 2x + \log(x)^2 + 1$

Trebalo bi biti ispisano:

$$x^2 + 2x + \log(x)^2 + 1$$

Ovdje se za izraze koristi MathJax sintaksa, koja je podskup LaTeX sintakse za matematičke izraze. Matematički izrazi se mogu u Markdown tekstu navesti u obliku *izraz* za inline izraze,

odnosno

izraz

za izraze u novom redu.

```
In [3]: # Moguće je i parsirati string
expr = 'x**2 + 2*x + (log(x))**2 + 1'
expr = sympy.sympify(expr)
print(expr)
```

$x^2 + 2x + \log(x)^2 + 1$

```
In [4]: # Izrazi se mogu porediti po jednakosti
expr1 = x**2 + 2*x + log(x) + 1
expr2 = 1 + 2 * x + x**2 + log(x)
print(expr1 == expr2)
```

True

```
In [5]: # Primjer: izračunavamo izvod izraza po x
expr = 'x**2 + 2*x + log(x) + 1'
sympy.diff(expr, x)
```

Out[5]: $2x + 2 + \frac{1}{x}$

Zadaci

Korištenjem funkcije `run_algorithm_analysis`, definisane ispod, analizirati algoritme u ovoj sekciji.

```
In [6]: def run_algorithm_analysis(func, model, train_arg, test_args):
    ...
    Function to analyze the performance of an algorithm using a given model.
    This function measures the time taken by the algorithm for a training argument,
    estimates the parameters of the model, and then predicts the time for a list of
    It also computes absolute and relative errors between the measured and predicted
    Finally, it plots the measured times, predicted times, absolute errors, and relative
    The model should be a string representation of a mathematical expression in terms of
    The function uses Sympy for symbolic computation and Matplotlib for plotting.

    Parameters:
        func: the function to be analyzed (should take a single argument)
        model: a string representation of the model (e.g. 'n**2')
        train_arg: the argument for the training phase (should be a number)
        test_args: a list of arguments for the testing phase (should be a list of numbers)
    ...

    def time_function(func, n):
        import time
        start_time = time.time()
        func(n)
        end_time = time.time()

        return end_time - start_time
```

```

model = sympy.sympify(model)

# Estimate parameter of the model
measured_times_training = []
for i in range(0, 10):
    measured_times_training.append(time_function(func, train_arg))

# Take the average of the last 3 measurements
measured_times_training.sort()
measured_times_training = measured_times_training[-3:]
final_measured_time = sum(measured_times_training) / len(measured_times_training)

# Estimate parameter - subs substitutes 'n' in the model with the training argument
estimated_parameter = final_measured_time / model.subs('n', train_arg).evalf()
trained_model = estimated_parameter * model

# Measure the time for the test arguments
measured_times_test = []
for arg in test_args:
    measured_times_test.append(time_function(func, arg))

# Predict the times using the model
predicted_times = []
for arg in test_args:
    predicted_times.append(trained_model.subs('n', arg).evalf())

# Compute absolute errors
absolute_errors = []
for i in range(len(measured_times_test) // 2, len(measured_times_test)):
    absolute_errors.append(abs(measured_times_test[i] - predicted_times[i]))

# Compute relative errors
relative_errors = []
for i in range(len(measured_times_test) // 2, len(measured_times_test)):
    relative_errors.append(abs(measured_times_test[i] - predicted_times[i]) / measured_times_test[i])

# Plotting
import matplotlib.pyplot as plt

# Set up the figure
plt.clf()
plt.figure(figsize=(18,4))

# Plot measured times vs predicted times
plt.subplot(1, 3, 1)
plt.plot(test_args, measured_times_test, label='Measured Times', marker='o')
plt.plot(test_args, predicted_times, label='Predicted Times', marker='x')
plt.xlabel('Input Size (n)')
plt.ylabel('Time (s)')
plt.title('Algorithm Performance Analysis')
plt.legend()

# Plot absolute errors
plt.subplot(1, 3, 2)
plt.plot(test_args[len(measured_times_test) // 2:], absolute_errors, label='Abs

```

```

plt.xlabel('Input Size (n)')
plt.ylabel('Absolute Error (s)')
plt.title('Absolute Errors')

# Plot relative errors
plt.subplot(1, 3, 3)
plt.plot(test_args[len(measured_times_test) // 2:], relative_errors, label='Rel
plt.xlabel('Input Size (n)')
plt.ylabel('Relative Error')
plt.title('Relative Errors')

# Show the plots
plt.show()

```

1.

In [27]:

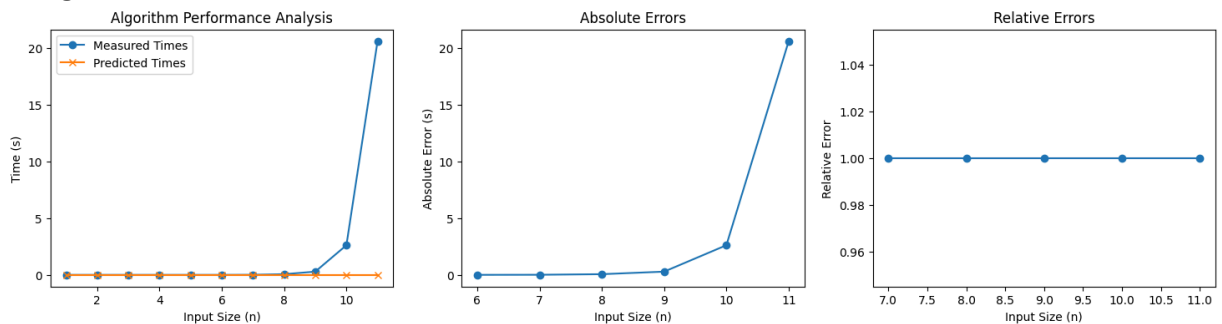
```

def a(n):
    x = 0
    for i in range(0, n):
        x += a(n-1)
    return x

# TODO Odrediti model i adekvatne argumente. [NAPOMENA: Uobičajena praksa je obrisati
run_algorithm_analysis(a, 'n!', 1, [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9,10,11])

```

<Figure size 640x480 with 0 Axes>

► Rješenje.

2.

In [13]:

```

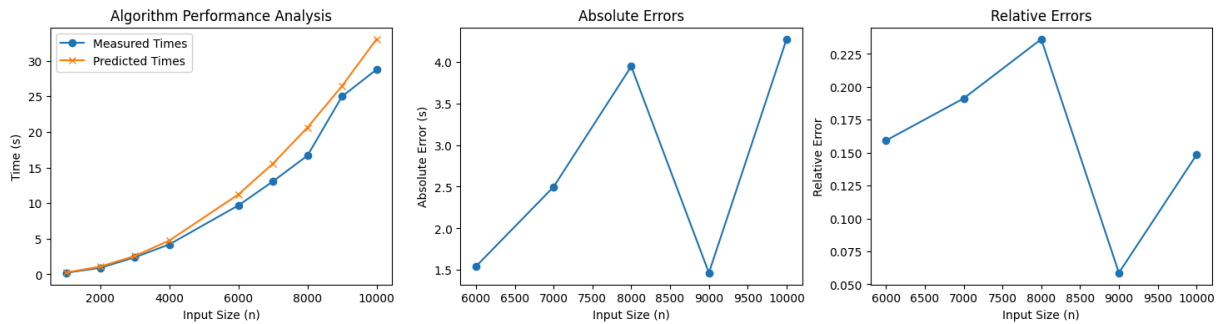
def a(n):
    import math
    x = 0
    for i in range(0, n):
        x += 1
    for i in range(0, n*n):
        x += 1
    # Log n
    for i in range(0, n*n*int(math.log(n))):
        x += 1
    return x

```

```
# TODO Odrediti model
```

```
run_algorithm_analysis(a, model='n**2*log(n)', train_arg=5000, test_args=[1000, 2000, 4000, 6000, 8000, 10000])
```

<Figure size 640x480 with 0 Axes>

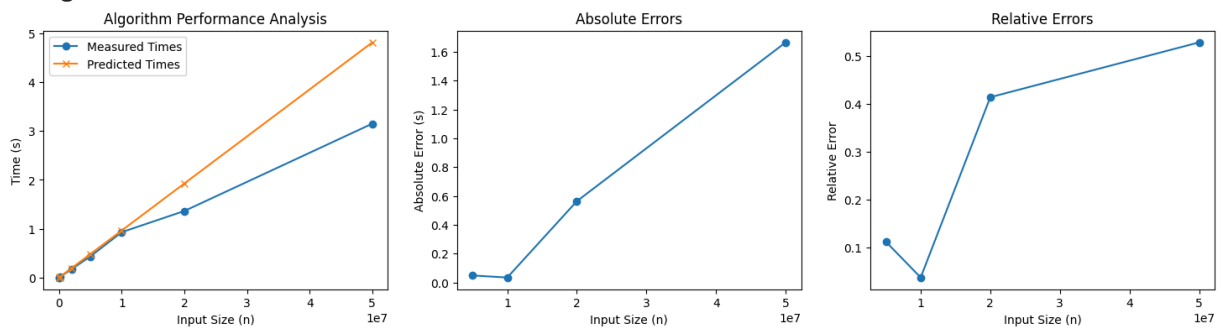
3.

```
In [23]: def a(n):
          j = 0
          while n > 0:
              j += b(n)
              n = n // 2
          return j

          def b(n):
              j = 0
              for i in range(0, n):
                  j += 1
              return j

          # TODO Odrediti model. Utvrditi šta se dešava ako se koristi pogrešna funkcija.
          run_algorithm_analysis(a, model='n', train_arg=1000000, test_args=[1000, 10000, 100000])
```

<Figure size 640x480 with 0 Axes>

► Pomoć pri rješavanju.

4.

```
In [25]: def a(n):
          c = b(n)
          for i in range(0, c):
              for k in range(0, n):
                  pass
```

```

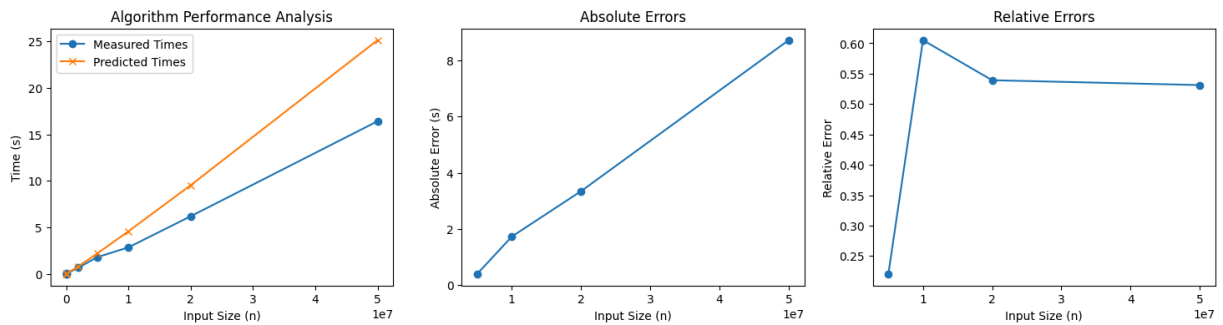
return c

def b(n):
    i = 0
    j = 0
    while n > 0:
        i = i + 1
        n = n // 2
    for k in range(0, n):
        j = j + 1
    return i

# TODO Odrediti model. Utvrditi šta se dešava ako se koristi pogrešna funkcija.
run_algorithm_analysis(a, model='n*log(n)', train_arg=1000000, test_args=[1000, 100

```

<Figure size 640x480 with 0 Axes>

► Pomoć pri rješavanju.

Amortizovana analiza

Nekada je korisno razmatrati i prosječan broj koraka izračunavanja algoritma s obzirom na neki slučaj upotrebe. Demonstriraćemo još i tzv. amortizovanu analizu algoritama.

```

In [26]: def a(n):
    c = 0
    # Provjeravamo da li je n stepen broja 2
    if ((n & (~n - 1))) == n:
        for i in range(0, n):
            c += 1
    else:
        c = 1
    return c

```

Imamo da je algoritam u $O(n)$.

Neka je $c(n)$ broj koraka izračunavanja algoritma $a(n)$.

Možemo uočiti da važi

$$c(n) = \begin{cases} n, & (\exists k \in \mathbb{N}) \ n = 2^k \\ 1, & \text{inače.} \end{cases}$$

Razmatrajmo funkciju

$$\tilde{c}(n) = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n c(i)$$

koja predstavlja broj koraka izračunavanja kada se funkcija uzastopno poziva n puta sa inkrementirajućim argumentom.

Možemo uočiti da je

$$\sum_{i=1}^n c(i) \leq n + \left(n + \frac{n}{2} + \frac{n}{4} + \dots + \frac{n}{2^{\lceil \log n \rceil}} \right) = n + \sum_{j=0}^{\lceil \log n \rceil} \frac{n}{2^j} = n \left(1 + \sum_{j=0}^{\lceil \log n \rceil} \frac{1}{2^j} \right) \leq n$$

Prema tome,

$$0 < \tilde{c}(n) = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n c(i) \leq 3,$$

tj.

$$\tilde{c}(n) \in O(1).$$

Dakle, za slučaj izvršavanja algoritma gdje se on poziva više puta, svaki put sa inkrementovanim argumentom u odnosu na zadnji put, važi da je prosječna kompleksnost (prosječan broj koraka izračunavanja) u $O(1)$. Ovo je korisno npr. za utvrđivanje prosječnog vremena dodavanja elemenata u dinamički niz sa efikasnom realokacijom. Zato smo i ranije udvostručavali kapacitet niza (na primjerima iz C++-a) kada se on popuni - jer da smo svaki put nakon dodavanja elementa vršili realokaciju onda bi prosječna kompleksnost bila $O(n)$, što znači da to ne bi bio efikasan pristup.

Zaključak

U ovoj laboratorijskoj vježbi upoznali smo se sa:

- `sympy` bibliotekom za simboličko izračunavanje.
- LaTeX/MathJax notacijom za matematičke izraze.
- Analizom apsolutnih i relativnih grešaka predikcije.
- Amortizovanom analizom.

Zaključili smo da postoje i biblioteke, kao što je `sympy`, koje mogu da direktno upravljaju sa matematičkim simbolima u izrazima, pored biblioteka koje vrše numeričke operacije, kao što je `numpy`. Utvrdili smo da relativna greška matematičkih modela vremena izvršavanja algoritma bi trebalo da opada s porastom veličine ulaza, čak iako se apsolutna greška povećava. Razmotrili smo i amortizovanu analizu koja je korisna za algoritme kod kojih se u praksi kompleksnost često pokazuje nižom od najgore moguće kompleksnosti tog algoritma.